

dijaki kot učitelji letos na Dačko legitimacijo, ki velja za četrtinsko vožnjo po državni železnici. Druge vozne in poštne olajšave bodo napisane v »Popisu Fer. olajšav«, ki ga dobe samo ferijalci-potvalci. Ta »Popis« bo edino veljavna legitimacija F. S. na potovanju. Celjska podružnica F. S. bo ustanovila kolonijo F. S. v Kocbekovi koči ljubljanska podružnica pa kolonijo ob Bohinjskem jeziku. K tej zadnji prispevajo vse slovenske podružnice F. S. Dobrotvorov je v Sloveniji do sedaj 480 kar je za gostoljubni slovenski narod mnogo premalo. Določil se je nastop na III. kongresu F. S. ki bo v Beogradu 17. in 18. julija. Slednič se je še izvolil pokrajinski poverjenik F. S. iz Slovenije, ki je ostal isti kot lanski: osmošolec Viktor Maček, njegovim namestnikom pa je bil izvoljen učitelj Viktor Pirnat iz Novega mesta.

— **Kranjsko učiteljsko društvo** je na svojem običnem zboru od 9. maja ustanovilo podruž. F. S. Pri tej priliki so nekateri tovariši(-ice) vzeli članske izkaznice F. S. Odbor prosi, da iste nemudoma vpošljejo izpolnjene s priloženo članarino sicer pa vrnejo golice tov. Fr. Ranetu v Šenčur pri Kranju. — Ostale pa vabi, da zglase pristop tudi tam. — Odbor.

— **Celjsko učiteljsko društvo** je v Teliharjah na svojem zborovanju ustanovilo podružnico Ferijalnega Saveza za celjski okraj. V odbor so izvoljeni tov.: Schreiner, Žagar, Gobec in Petrak.

Iz Jugoslavije.

— **Tov. predsednika okrajnih učiteljskih društev**, oziroma razpečevalce 1. zvezka »Stanovsko-strokovne knjižnice« prosimo, da nam poleg denarja vrnejo tudi izpolnjeno razpečevalno polo, ki je bila prideljana pošiljatelj z enotnim navodilom za razpečevanje. Polo nujno rabimo za 2. zvezek. Pričakujemo da bodo društva že v prvi polovici junija poravnala prvi zvezek, ker je treba o tem poročati pokrajinski skupščini. Dosedaj je uredilo zadevo šele sedem društev.

— **Proti rovarstvu nemškega »Schulereina« v naši državi.** Pokrajinska uprava, oddelek za prosveto in vere, je naročil višji šolski oblasti odn. podrejenim okrajnim šolskim svetom v Sloveniji, vestno zasledovati zahrbtno germanizatorično delovanje tega društva v naši državi ter nabirati točne podatke v posameznih okrajih zlasti v Sloveniji ter o stroških, ki jih izdaja centrala tega društva v svoje propagandne svrhe (na pr. na Štajerskem, v Prekmurju in v Vojvodini).

— **Učiteljski dopusti.** Prosvetno ministrstvo je odredilo, da morajo prosilci za dopust navesti, koliko let že služujejo in koliko časa so imeli v tem času dopust. — Tako sestavljene prošnje morajo poslati potom nadzornikov na višjo oblast. Nadzorniki priključijo svoje mnenje o možnosti dopusta.

— **Redukcija učiteljstva.** (Dopis izven uredništva.) Mnogo razburjenja povzroča tudi v naših vrstah misel na redukcijo. Kako si to mislijo pri šolstvu, ne vem, a bojim se, da ne bodo zadelj pri-

vega, osobito, ako bodo o tem imeli odločati ljudje, ki šolstva sploh ne poznajo. Do sedaj je učiteljstva še primanjkovalo, seveda po mestih ne, zato bi ne smeli števila krčiti. Ako na že posežejo tudi v naše vrste, naj izločijo iste, katerim je učiteljstvo le postranski zaslužek, le nek prihodnjak. Tukaj pridejo v prvi vrsti v poštev one omožene učiteljice, katerih možje zaslužijo dovolj, da preživijo svoje rodbine, ne da bi trebalo njih ženam dalje učiteljati. To so osobito žene bogatašev, žene raznih doktorjev in dobro plačanih bančnih uradnikov. Te se itak ne čutijo več kot učiteljice ter se jim ne zd. vredno in stanu primerno, družiti se z učiteljstvom ter z istim boriti se za stanovske pravice. Te, ki so se že same izločile iz naših vrst naj se izločijo popolnoma ter naj ne odjedajo kruha onim, ki ga stradajo. Šolstvo bi na tak način le pridobilo. V drugi vrsti so nezdruživ poljav upokojene državne uradnice, ki so se dale upokojiti le za to, da so se poročile z uradniki. Reducira naj se nekvalificirano učiteljstvo. Na noben način pa bi ne smeli poseči po učiteljih ženah državnih nameščencev in učiteljev, ker s tem bi bedo v naših vrstah le še povečali.

— **Komenda pri Kamniku** je nesrečen kraj. Svoječasno je tamkaj služboval tov. Grmek. Ker je ustanovil tamburaški zbor, je bil prestavljen z ženo vred v Krašno. Mladeniči okoliških vasi so v znamenju napredka samolastno ustanovili Sokola, ki mu je pristopil tudi tov. P. Da bi ne okužil mladine, so prijatelji šole posegli v njegovo privatno življenje in toliko časa brodili, da je bil prestavljen v M. Tov. V. je ustanovil pevsko društvo, kar je znova povzročilo vulkanične izbruhe. Dve tovarišici sta morali podleči nepriromu in oditi s trebuchom za kruhom, pevsko društvo pa je spuhlo nad žariščem patentirano omejene narodne prosvete. Da Sokol živi, da se škodoželjne namere ne uresničijo, sta posegli v javno življenje nadobudni tovarišici gg. L. in V. Lepo uspeša predstava, ki sta jo preteklo nedeljo s pomočjo g. poštarice in domačih fantov uprizorile na občno zadovoljnost. Priča, da prosveti današnje dni ni mogoče pristriči peroti. Na večrazrednih šolah je učiteljstvo dolžno, da drug drugega podpira; neudeležba na prireditvah je že negacija, da ne rabim drugega izraza. J. L.

— **Orožne vaje učiteljev in drugih državnih nameščencev.** Ministrstvo prosvete je obvestilo višjo šolsko oblast, da je minister za vojno in mornarico odredil, da imajo nastopiti učitelji in drugi državni nastavljenici, ki imajo izpit za podporučnike, orožne vaje šele s 1. julijem (t. j. v dobi velikih počitnic). Gori imenovanim rezervnikom se je zglediti torej 1. julija pri pristojnem vojaškem poveljstvu za nastop teh vaj.

— **Tovariši — maturanti iz l. 1913.** S Predanom sva se svoj čas menila o tem da bi proslavili našo desetletnico v Rogaški Slatini. Kakor pa je zdaj poročal, bi bilo jako težko dobiti tam prenočišče. Menda bi bilo najprimernejše, da priredimo to v Mariboru, za prenočišča bom

že preskrbel, upam, da vse pri značil. Prosil bi Vas pa vse, ki se mislite udeležiti, da mi to čimprej javite. Shod časa se mi zdi najprimernejše 28. junija zvečer in 29. junija. — Ako bi imel kdo kakšen primernejši predlog, naj ga objavi v »Učit. Tovarishu«, bomo se pa držali tištega. Zdravo! Anton Osterc.

— **Sotrpini in sotrpinke iz leta 1898.** Letos je 25letnica, odkar smo šli s trebuchom za kruhom. Ali bi ne bilo lepo, da bi se sešli 3. julija pri mali večerji v Ljubljani in si vzbujali spomine na brezskrbno dijaško življenje? Javite se mi čimprej (vsaj do 6. junija), da pripravim po možnosti potrebno in povabim gospode profesorje! Čas beži, ne odlašajte! — St. Legat, Ljubljana, Pražakova ulica 3. I. nadstropje.

— **Izgubljen dežnik.** Gospodična učiteljica, ki je vstopila na binkošno soboto med Trebnjem in Višnjo goro v večerni dolenski vlak in ondi pozabila svoj dežnik, naj se oglasi pri gosp. zobozdravniku Ogriču v Novem mestu.

— **Razpis učnega mesta na enorazredni osnovni šoli na Rovih v kamniškem okraju** z dne 1. maja 1923 oot št. 1089 se preklicuje. — Okrajni šolski svet Kamnik, 26. maja 1923.

Neodrešena domovina in obmejno šolstvo.

— **Koncert »Zveze učiteljskih društev«.** Kakor smo že poročali, se je vršil v nedeljo koncert omenjenega društva na Kontovelju pri Trstu. Poročila pravijo, da je koncert krasno uspel. Poleg domačega prebivalstva so se koncerta udeležili tudi številni Italijani, med njimi italijanski skladatelj Smareglia. Zbor in voditelj Kumar so bili predmet številnih čestitk ter prisrčnih ovacij. Udeležba je bila naravnost ogromna, kar je popolnoma razumljivo, ako pomislimo, da imajo naši kulturni rojaki tako malo prilike da bi se naslajali na lepi slovenski pesmi.

— **Reforme učiteljstva v Italiji.** Kakor poročajo italijanski listi, pripravlja italijansko prosvetno ministrstvo reformo učiteljstva. Nova učiteljska naj bi bila zasnovana popolnoma po vzorcu srednjih šol. Obsegala bi sedem razredov, v prvi razred bi se sprejemali učenci in učenke stari najmanj 10 let. Eden glavnih predmetov bi bila latinščina. Vadnice bi se ukinile. Pedagogi odločno zavračajo to reformo, naglašajoč da bi taka reforma pomenila veliko nazadovanje, ne pa napredok.

Nove knjige in druge publikacije.

— **kpl Naše gobe.** Navodilo za spoznavanje užitnih in strupenih gob. S 75 barvanimi tabelami. Sestavil Ante Beg. Slike izvršil Dragotin Humek, ravnatelj meščanske šole v Mariboru. Ljubljana 1923. Založila Jugoslovanska knjigarna. Cena 100 Din.

— **kpl Ravnokar izšla knjiga Izre-membe in dopolnitve stanovanjskega pravilnika.** Brošurica velja s poštnino

vred 4.50 Din. Tiskovna zadruga v Ljubljani Prešernova ulica 54.

— **kpl Ravnokar je izšla knjiga L. Thoma Lokalna železnica.** Komedia v treh dejanjih. Zbirka Oder 5. zvezek. Strani 84. Cena s poštnino vred 13.50 Din. Tiskovna zadruga v Ljubljani, Prešernova ulica 54.

— **kpl »Ženski svet«** izhaja prve dni vsakega meseca in stane 48 Din letno, četrtno 12 Din. Naročila sprejema ga. Mila Prunkova, Ljubljana, Gruberjevo nabrežje 14. II. nadstropje.

— **kpl Josip Kostanjevec: Zbrani spisi.** I. zvezek. Samozaložba: Josip Kostanjevec, Maribor. Ob železnici 6. II. nadstropje. Cena posameznim zvezkom 6 Din.

Književnost in umetnost.

— **k Naše gobe.** Sestavil Ante Beg. Slike izvršil D. Humek. Slovenski gobar se je na svojih prijetnih in koristnih gozdnih izletih dosedaj posluževal večinoma nemških »voditeljev«, da imenujem med znanimi le nekatere: E. Michaela v treh knjigah in v ljudski izdaji. Migulo odličnega švicarskega gobarja J. Rathmayerja elegantnega Gramberga ali pa priročnega Sydowa. Ko se je med svetovno vojno začelo širiti zanimanje za »mesorevni« tudi pri nas, se je vedno bogosteje izražala želja, naj nam vseša roka poda v besedi in podobi najnavadnejše vrste naših gob. In baš sedaj ob začetku »gobarske sezone« smo dobili lično opremljeno knjigo, ki bo z uspehom nadomeščala razne nemške priročnike. Na podlagi večletnih izkušenj je sestavil Ante Beg pregleden in jasen opis gobnih vrst, ki bo kot praktično navodilo za spoznavanje užitnih, opasnih in strupenih gob vsakemu dobro služila. Kot uvod opisom čitamo kratko pojasnilo, kako gobe rastejo nato važno navodilo za razlikovanje užitnih gob od strupenih ter pravila za nabiranje, pripravljanje in uporabo gob. Gobar, ki se ravna po danih navodilih in pozna strupene in užitne gobe po slikah in opisih, se ne bo bal zastrupljenja, kajti več ljudi se zastrupi s pokvarjenim mesom s klobasami in ribami, kakor pa z gobami. V tem oziru naj že ljudska šola poskrbi za primeren pouk. Kdor se je kdaj ukvarjal z gobarskim imenoslovjem, ta ve koliko težav in truda je imel pisatelju ravno na tem polju, zakaj skoro vsak kraj ima svoja posebna imena; često služi isto ime za razne vrste. Slovenskim nazivom so dodani še srbohrvaški nemški in latinski, kar bo porabnost knjige izdatno povečalo. Za opisi sledi kratka navodila o razni porabi gob, kakor o sušenju, vlaganju v kis, o gobim ekstraktu, prašku, o gobjih juhah. Našim gospodinjam in kuharicam bodo dobrodošli podrobni recepti za pripravljanje gobjih jedi, ki bi jih mogli seveda še pomnožiti, toda že teh trideset receptov svedoči, kako malo paznje smo dosedaj posvečali tej strani naše hrane, ki je v dobi splošne druginje ne smemo podcenjevati. — Izreden kras knjižni in so barvane slike, ki jih je imetniško izvršil naš priznani ilustrator Dra-

živi bitij z ozirom na človeka. II. del. Z. — 21., 22., 23. »Mojzesova zgodba o ustvarjenju sveta in naša znanost«. I. II. III. del. Bernot Ljubljana. — 24. »Toplota«. Z. — 25. »Življenje in delovanje K. Marxa, dr. Lemež, Ljubljana. — 26., 27. »Mojzesova zgodba o stvarjenju sveta in naša znanost«. IV. in V. del. Bernot Ljubljana. — 28. »Zgodovina Jan Husa«. I. del. Z. — 29. »Zgodovina 30-letne vojne«. Š. — 30. »Zgodovina Jan Husa«. II. del. Z. — 31. »Napredek človeške družbe z ozirom na iznajdbe«. — »O družbi in organizaciji«. dr. Lemež, Ljubljana. — 32. »Misli o draginji«. — »Črtice iz ljudskega gospodarstva«. I. del. Z. — 33. »Črtice iz ljudskega gospodarstva«. II. del. Z. — 34. »Reformacija v Sloveniji«. Š. — 35. »O elektriki« (s poizkusi). Z. — 36. »Pojavi prvega človeka«. I. del. Z. — 37. »Črtice iz prirode«. I. del. Z. — 38. »Pojavi prvega človeka«. II. del. (stavbe na koleh). Š. — 39. »Pojavi prvega človeka«. III. del (verstvo). Š. — 40. »Črtice iz prirode«. II. del (megla). Z. — 41. »Sklopično predavanje o Bosni in Hercegovini«. Z. — 42. »Staroslovansko bogoslužje«. Š. — 43. »Življenje v morskimi globinah«. Š. — 44. »O trstih«. Z. — 45. »Banke in delavstvo«. Z. — 46. »Francoski komunardi ter brikade francoske revolucije in obstoj 5letne rdeče armade — Rursko ozemlje«. Krivic, Ljubljana. — 47. »Mohamed in Budha«. I. del. Š. — 48. »Mohamed in Budha«. del. Š. — 49. »Na-

še večerno nebo«. Š. — 50. »Srednjeveški Srbi«. Š. — 51. »Delavčev gospodarstvo in zahteve modernega časa za njegovo eksistenco«. Jeram, Jesenice. — 52. »Statistika in števila«. Z. — 53. »Zgodovina Zrinskega in Frankopana«. Š. — 54. »Kmetski upori«. Š.

V obči pregled naše — lahko trdim — najpopolnejše »ljudske univerze«, podajam sledeče podatke: teme so največje zbrane take, o katerih so poslušalci želeli kaj več zvedeti, ali pa, ki se tičejo slučajno dnevnih vesti, n. pr. »O potrebnosti«, tisti čas je razsajal potres po Srbiji: »Naše večerno nebo« pred znanim pojavom na nebu itd. Obiskovalcev največ 360, najmanj 30, povprečno 60. — Vsako predavanje je trajalo povprečno 1½ ure, a mnogo nad 2 uri, po mnogih predavanjih se je vnela prav zanimiva debata, ki je pokazala, da naš trud ni bil zastonj.

Če pregledamo kopico teh predavanj, mi mora pač vsakdo pritrrditi, da sva porabila s tovarišem Zupančičem samo za svoja predavanja lepo število uric, ker taka predavanja se ne more kar iz »rokava stresati«. In predno človek dobi potrebne vire? Tu moram pa pribiti javno par dogodkov. Potreboval sem podatke za »potres«. Pišem prijatelju akademiku v Ljubljano, da mi preskrbi vsaj par knjig o tej stvari. Po večkratni opombi mi piše: Obžalujem, naša knjižnica še ni urejena, drugje nisem mogel dobiti a potrpi v našem društvu se snuje ravnokar nekako društvo, ki hoče pri-

četi z javnimi predavanji, potem bo bolje. — Potreboval sem podatke o reformaciji na Kranjskem. Obrnem se potom precej merodajnega prijatelja na »Zvezo kulturnih društev« v Ljubljani, da mi pošlje veliko izdajo Dimitza »Geschichte Krains«. — Na dvakratno prošnjo nikakega odgovora. — Imam v mislih predavanje o Mohamedu, pišem uredniku »Učit. Tov.«, če ima on v knjižnici UJU kaj obširnejšega o tem možu. »Zal nimamo a treba bo misliti, da si nabavimo take vire«, je bil odgovor. — Tako rešujejo v Ljubljani ta problem z največjo pozornostjo — bolje kakor misli marsikdo.

In da spoštujem ta svoj proti moji volji napisani a izjavi v to — skromni članek, pripominjam še to-le: da dovršiva svoje znanje do popolnosti, sva s tovarišem poklicala istočasno s to ljudsko univerzo v življenje še takozvano strokovno šolo za odrasle tovarniške delavce kjer vršiva tedensko po 4 ure pouk on na Javorniku, a jaz na Jesenicah. — In kako plačujejo naše višje šolske oblasti ta najin trud za kar ne prejemava niti belica. o tem bi znal zapeti prav lepo pesemco tov. Zupančič. A še bova vztrajala.

IV. Šega.

† Josip Brezigar.

8. maja 1923 smo položili k večnemu počitku upokojenega nadučitelja Josipa Brezigarja. Rojen je bil 7. marca 1862 v

Pevni — prijazni vasi ob vznožju gorjskih Brd. Učiteljske je dovršil 15. julija 1881 v Kopru. Služboval je od 1. novembra 1881 do 31. marca 1882 v Merniku na bivši avstrijsko-italijanski meji v Brdih. Dne 1. aprila 1882 je nastopil službo v Doberdolu v tržiškem okraju na Krasu, kjer je oskrboval dolgo vrsto let ekskurendni pouk v Jamliah. Po preobratu do upokojitve je bil pridržen V. deški osnovni šoli v Ljubljani.

Takoj po izbruhu svetovne vojne 1914. leta so ga tirale avstrijske oblasti na gorjski in pozneje na ljubljanski grad kot nevarnega »srbofila«, kjer je bil dalj časa zaprt. V ječi si je nakopal bolezen vsled katere je po vojni vidno hiral, dokler ni končno podlegel — lahko rečemo — kot vojna žrtev.

Pokojnik je bil kremenit značaj, nemajhen narodnjak — zvest pionir na braniku skrajne kraške planote, vzoren družinski oče in iskreno odkritosrčen tovariš, blaga duša, ki je užival splošno spoštovanje v službenem kraju in širni okolici. S svojim neumornim delom na vzgojnem, kulturnem in gospodarskem polju in s svojim značajem si je vzgojil dragi Joško zvest, narodno zaveden in gospodarsko napreden naraščal in pokazal, kaj zmora ljudski učitelj.

Naj mu bo ohranjen blag spomin, primeren njegovi blagi duši!